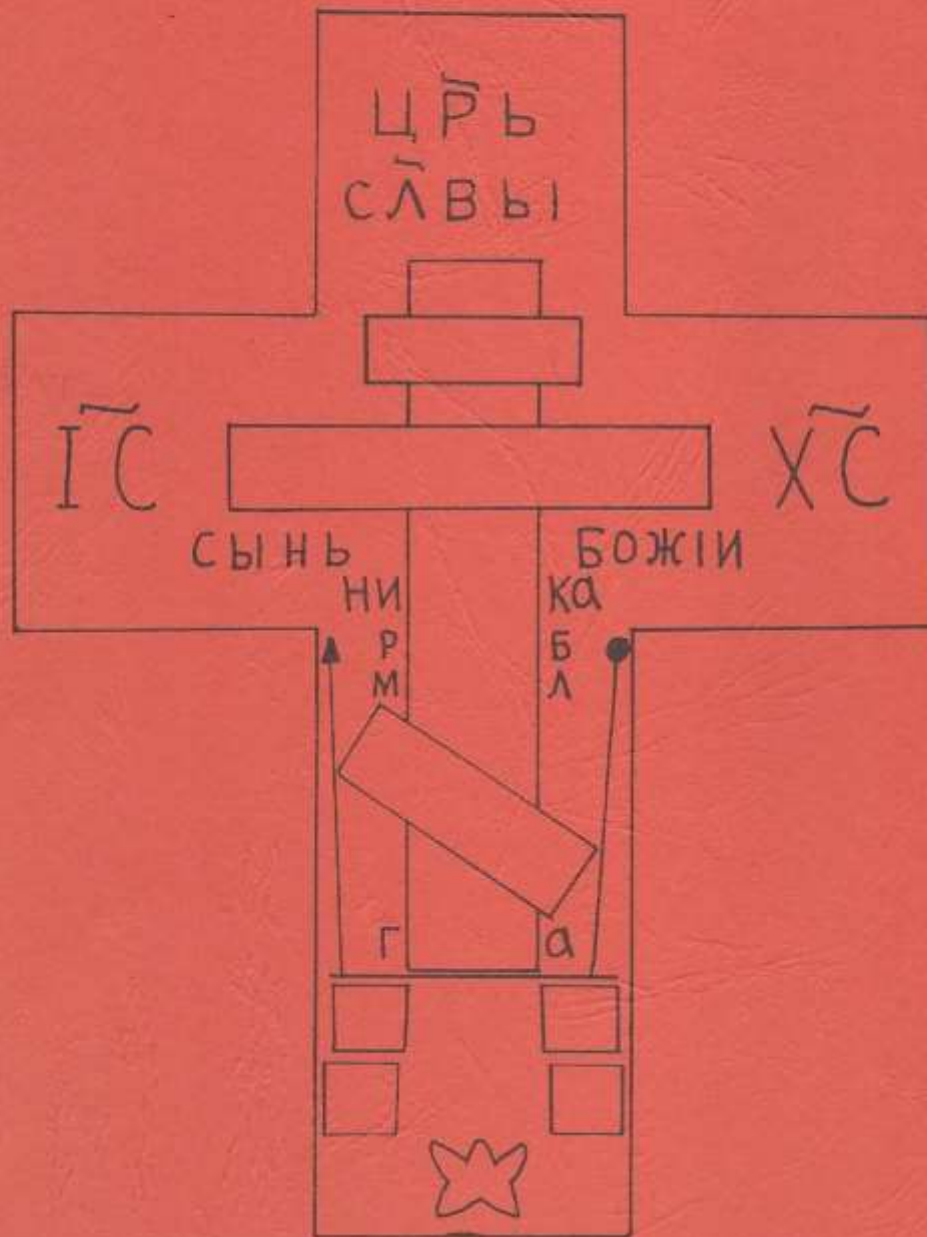

Freedom For An Old Believer

by Paul John Wigowsky

FREEDOM FOR AN OLD BELIEVER

By Paul John Wigowsky

Copyright 1982

Dedicated to the Old Believers

All rights reserved. This book, or parts thereof, must not be reproduced in any form without permission.

All names, characters, and events in this book are fictional, and any resemblance to real persons which may seem to exist is purely coincidental.

СВОБОДА СТАРОВЕРЦЮ

Павло Іванович Віговскій

Авторське право 1982

Присвячений старообрядцям

Всі права захищені. Ця книга або її частини не можуть бути відтворені в будь-якій формі без дозволу.

Усі імена, герої та події в цій книзі є вигаданими, і будь-яка схожість із реальними особами, яка може здатися, є чисто випадковою.

Chapters = Major Holydays in the Church Calendar

Major Holydays in the Church Calendar		
Holiday	Old (Julian)	New (Gregorian)
1. Birth of Bogoroditsa (Mother of God)	Sept. 8	Sept. 21
2. Exaltation of the Most Holy Cross	Sept. 14	Sept. 27
3. Protection of the Mother of God	Oct. 1	Oct. 14
4. Presentation of the Mother of God	Nov. 21	Dec. 4
5. St. Nicholas the Wonderworker	Dec. 6	Dec. 19
6. The Birth of Hristos (Christ)	Dec. 25	Jan. 7
7. Synod of the Mother of God	Dec. 26	Jan. 8
8. Circumcision of Hristos (Christ)	Jan. 1	Jan. 14
9. The Epiphany (12th day)	Jan. 6	Jan. 19
10. Presentation of Hristos (Christ)	Feb. 2	Feb. 15
11. The Annunciation	Mar. 25	Apr. 7
12. EASTER WEEK (PASKHA)	1ST Sunday after Spring Equinox	
13. Mid-Pentecost Wednesday	25 days after Paskha	
14. Ascension	40 days after Paskha	
15. Descent of the Holy Spirit	50 days after Paskha	
16. Saint John the Theologian	May 8	May 21
17. Transfer of relics of St. Nikola	May 9	May 22
18. Birth of St. John the Baptist	June 24	July 7
19. Saints Peter and Paul	June 29	July 12
20. Transfiguration of Hristos (Christ)	Aug. 6	Aug. 19
21. Assumption of Mother of God	Aug. 15	Aug. 28
22. Beheading of St. John the Baptist	Aug. 29	Sept. 11

Глави = Великі свята в церковному календарі

Свято	Старий (Юліанський)	Новий (Григоріанський)
1. Народження Богородиці	8 вересень	21 вересень
2. Воздвиження Чесного Хреста	14 вересень	27 вересень
3. Покрова Богородиці	1 жовтень	14 жовтень
4. Введення в храм Пресвятої Богородиці	21 листопад	4 грудень
5. Св. Миколая Чудотворця	6 грудень	19 грудень
6. Різдво Христа	25 грудень	7 січень
7. Синод Богородиці	26 грудень	8 січень
8. Обрізання Христа	1 січень	14 січень
9. Богоявлення (12 день)	6 січень	19 січень
10. Стрітєння Христа	2 лютий	15 лютий
11. Благовіщення	25 березень	7 квітень
12. Велигодний Тиждень (ПАСХА)	1-ША неділя після весняного рівнодення	
13. П'ятидесятниця середа	через 25 днів після Пасхи	
14. Вознесіння	через 40 днів після Пасхи	
15. Зіслання Святого Духа	через 50 днів після Пасхи	
16. Святого Іоанна Богослова	8 травня	21 травня
17. Перенесення мощей святителя Миколая	9 травня	22 травня
18. Народження Іоанна Предтечі	24 червня	7 липня
19. Святих Петра і Павла	29 червня	12 липня
20. Преображення Христа	6 серпень	19 серпень
21. Успіння Богородиці	15 серпень	28 серпень
22. Усікновення глави св. Іоанна Предтечі	29 серпень	11 вересень

РОЗДІЛ 1 - Народження Богородиці

Давай, Маша, — наказав бородатий чоловік своїй молодій і втомленій на вигляд дружині Маші. «Давайте спакуємо все, що нам потрібно, і будемо готові до роботи. Ми залишаємо цю богом забуту землю».

Маша підняла очі від швейної роботи. Її темно-блакитні очі косо зиркнули на міцного, працьовитого чоловіка. Іван щойно повернувся з міста Харбіна, де перебував три дні, і отримав радісну звістку, що старообрядцям дали дозвіл покинути країну. Китай більше не хотів мати нічого спільного з росіянами. Це був 1957 рік, і все швидко змінювалося в Китаї та в світі.

Іван скося глянув у східний куток їхньої маленької селянської хати. Очі святителя Миколая, прийнятого покровителя всіх православних росіян, дивилися в глибину його внутрішньої душі. Іван тричі поклонився в бік схвального святого, і два пальці пробігли по передній частині його тіла в знак хреста. Поклони від пояса вниз і перехрещення від чола вниз до пупка і вгору до правого плеча і через рівень очей до лівого плеча виконувалися так швидко, що здавалося, що ці дві дії відбувалися одночасно.

— Куди ти поспішаєш? — повільно запитав сивий дідусь, петляючи з кухні до вітальні.

— Ми завтра їдемо з Китаю, — переможно оголосив Іван, закінчуючи реверанси.

— Але яка країна вас прийме? — наполягав старий, чиї сиві вуса й борода робили його схожим на старозавітного пророка. Іов перестав ходити по кімнаті й глянув на онука пронизливими очима. Його голова хиталася з боку в бік, а руки нервово перебирали вовняні чотки. Поки він чекав відповіді на своє запитання, в його свідомості автоматично продовжувалася часто повторювана молитва «Господи помилуй.»

— Люди в місті говорять про країну на ім'я Америка, — відповів Іван.

Маша підняла очі від вишивки хрестиком. У неї на колінах лежав малюнок червоної троянди. Вона робила його для нової сорочки Івана. Щось у її розумі асоціювало слово «Америка» зі свободою та великими багатствами. Вона чула, як її сусіди говорили про землю, де людям не потрібно було працювати, де було багато грошей і їжі і де люди жили як

королі та королеви. Вона ледь пам'ятала, як солодко дзвеніло в її слуху, коли вона чула: «А-мэрі-ка, А-мэрі-ка».

«І ти хочеш туди поїхати і назавжди втратити надію колись повернутися на нашу Родину?» — запитав Іов.

«Який шанс, що радянська влада переслідує нас і змушує нас відмовитися від нашої віри?» — відповів Іван. «А яка користь залишатися тут, в іншій комуністичній країні, чекати бог знає чого?» Він відвернувся, не чекаючи відповіді.

Іванове обличчя почервоніло від злості, коли він сказав слово «комуніст». Він зневажав усе, що пов'язане з цим словом. Для нього це означало проти Бога, проти людини, проти моралі, проти всього, що-було-важливим-для-спасіння-людини-на-землі. Батька втратив під час радянського рейду на село. Це випробування міцно закарбувалося в його пам'яті. Його пам'ять спалахнула в дні перед великою війною, Другою світовою війною, коли йому було лише 10 років.

Він згадав один осінній день, коли батько Макар взяв його на перше полювання. Того дня він допоміг своєму татові здерти шкуру з лося. Коли він побачив скривавленого лося, він все ще відчував, як кров замерзає в його тілі, а обличчя блідне. Але він швидко оговтався від шоку, коли тато навчив його підвішувати лося між двома міцними кінцівками і знімати з нього шкіру зверху вниз. Після того дня, коли він був посвячений у життя мисливця, він з радістю чекав днів, коли тато візьме його полювати на лосів, білок і різних птахів. Проте він не любив їсти білку. Він також пам'ятав, що батько ніколи не брав би його в подорожі, пов'язані з полюванням на тигрів чи ведмедів для зоопарку. Його тато вважав, що це надто небезпечно для нього.

На лівому оці Івана виступила сльоза, коли він подумки перейшов до наступної сцени з татом. Він пам'ятав, як гірко плакав того холодного зимового дня. Радянські війська в той час допомагали китайцям воювати з японцями, а його батька Макара совети забрали й пішли працювати на ремонт і розширення залізничної системи, що було важливо для постачання військ на фронті. Одного дня совети під'їхали на джипах і вантажівках; вони брали в селяни всю їжу, до якої потрапляли; потім вони під дулом зброї загнали кількох здорових чоловіків у їхні вантажівки. Іван пам'ятав, як плакав і біг за вантажівкою, кричачи «Тятя, Тятя».

Іван ховав заплакане обличчя від очей дружини. Він не хотів, щоб його бачили плачучим, як немовля. Його батько не повернувся після того фатального дня. Востаннє про Макара чули, що його застрелив радянський солдат за те, що він намагався втекти із залізниці під час бою між радянськими та японськими військами. Вартовий солдат сказав людям продовжувати роботу на залізниці, незважаючи на те, що навколо них точиться бій. Чоловіки відмовилися та почали тікати, щоб укритися, оскільки не мали зброї. Суворий радянський солдат розстріляв кількох чоловіків. Решта втекли. Макар був одним із холоднокровно розстріляних.

«Яке майбутнє вас чекає в Америці?» — буркнув Іов. Іван уже не слухав діда; він був надто занурений у власні думки. Іов продовжував говорити, дивлячись у вікно на їхню невелику ділянку сільськогосподарських угідь. «Подумайте, як важко це буде», — продовжив він. "Ти не зрозумієш мову. Важко буде знайти хорошу роботу, щоб утримувати сім'ю. Твоя дружина скоро народить дитину. Знаєш, це буде нелегко. Ти не знаєш, як важко буде зберігати віру на чужині. Є ймовірність, що ви будете відділені один від одного і розсіяні по всьому світу. Так сталося з нами, коли ми почали тікати з російської землі під час революції. Я занадто старий, щоб більше бігати».

Іов опустився на старий диван-крісло й зітхнув. Він бачив, як минуло три покоління. Він був свідком краху імперської Росії. У нього відібрали землю. За обставинами він був змушений піти слідом за невеликою групою старообрядців із морської провінції Росії біля Японського моря в провінцію Маньчжурія в Китаї. Зморшки на його обличчі були схожі на кільця дерева: кожна демонструвала період часу, а також період росту. Лихоліття, які він пережив, вирізалися в зморшках на його обличчі. Наче за кожну біду чи горе, через які він переживав, на його обличчі додавалася ще одна зморшка. Це були нагороди або медалі, які матінка-природа давала йому за кожен цикл у житті людини, який він завершив.

Весь цей час Маша сиділа і з побоюванням слухала, як Іов розповідав про майбутнє. Її вуха нашорошилися, і вона відчула різкий удар і ногою, коли він згадав про те, що вона народить будь-якого дня. Вона попросила свою хрещену матір Юліану Лазаревську бути акушеркою разом із сільською акушеркою. Тепер вона не була впевнена, що станеться. Приплив паніки пройшов її шлунок і застряг у горлі, коли вона

почала підводитися на ноги. Їй довелося схопитися за стілець лівою рукою, коли вона підвелася на ноги.

— Хочеш щось поїсти? — спитала Маша, хитаючись з боку на бік до кухні. Вона намагалася не думати про власні проблеми. Вона завжди відчувала, і її навчила мати, що її першочерговий обов'язок — перед чоловіком, а потім перед дітьми. Маша була єдиною дитиною, і її мати особливо дбала про те, щоб виховувати її в усіх образах чистої та поважної дівчини, яка буде слухняною та підпорядкованою своїм батькам, а в подальшому житті — вірною своєму чоловікові. Таким чином, навчали її, Бог і люди дивитимуться на неї як на чеснотну жінку, гідну доброго чоловіка і доброго життя.

— Я тільки шматок хліба та ковбасу, — відповів Іван. «Треба поспішити зібрати одяг і речі першої необхідності. Тоді я мушу бігти до Андрія Ріброва».

— Не забудьте повернутися до заходу сонця, — покликав Іов. «Сьогодні ввечері треба йти до молельні. Це Святвечір народження Богородиці».

Іванові стало соромно за себе. Він був настільки схвильований тим, що залишив Китай і відправився на нову землю, що зовсім забув про святкування релігійного свята народження Божої Матері. Це було одне з дванадцяти великих свят їхнього церковного календаря. 8 вересня також було першим великим святом у церковному календарі, який починався з 1 вересня.

Маша поставила тарілку з їжею на стіл. Шматок хліба був просто відрізаний від свіжого російського хліба, який вона спекла вранці. Холодну домашню ковбасу нарізали невеликими круглими шматочками і клали до хліба. Іван сів, перехрестився і швидко прочитав Господню молитву перед тим, як їсти. Те ж саме зробила Маша разом з чоловіком.

— Тобі потрібно буде спакувати переважно одяг, — почав Іван, відкушуючи м'який білий хліб. "І не забудь запакувати мої священні книги та наші ікони. Це наші найцінніші скарби. Людина в консульстві мені сказала, що я не зможу взяти з собою свою мисливську рушницю. Ось що я хочу бачити з Андрієм Рібров приблизно. Каже, є китаєць, який заплатить за це хороші гроші».

— Тобі треба зовсім кинути цю мисливську справу, — прокинувся Іов, що прокинувся від задуму. «Ми втратили багатьох наших найкращих молодих людей через нещасні випадки на полюванні». Він мав на увазі

передусім останню аварію, про яку дідові розповідав сам Іван. Так сталося із запальним молодим мисливцем на ім'я Симеон, який не помітив мисливця за собою, коли піднявся з-за кущів, щоб підстрелити лося. Мисливець Микита клявся кинути полювання і щодня сповідувати свої гріхи, плакаючи над тілом випадково застреленого ним двадцятидворічного Симеона.

«Я завжди казав тобі, — продовжував Іов, — що хто живе від меча, то від меча й загине. Так говорить нам наше Святе Письмо».

— Знаю, знаю, — відповів Іван. «Але людина має якось заробляти на життя. І людина має якось добути їжу до столу теж. Це її святий обов'язок і відповідальність перед Богом і перед родиною».

«Так, але є й інші способи заробити на життя», — підсумував Іов. Він більше нічого не сказав.

Маша тихо сиділа і слухала. Вона згадувала той випадок на полюванні. Був останній тиждень березня, і вона благала Івана залишитися вдома. Вона відчувала, що має статися щось трагічне. Вона згадала передвісний сон, який розбудив її ще до сходу сонця. Вона бачила мертвого чоловіка, який лежав у труні. Вона розповіла Іванові про сон, але той по-чоловічому, безстрашно запевнив її, що нема чого боятися. Іван був третім у тій партії. Коли Іван повернувся з полювання і розповів їй про смерть Симеона і прикрий випадок, вона зламалася і кілька годин плакала. Вона вважала, що частково вона винна в тому, що інші пішли на полювання без її попередження.

Але потім настрої внутрішньої душі Маші змінився, коли вона подумала про те, як Іван любив її після тижневої відсутності. Вона знала, що це був день, коли її дитина була зачата. Маша все ще чула ангельські слова, які говорив їй чоловік, лежачи біля неї тієї ночі.

«За кожною смертю є народження», — сказав він. «Дитина, яку ти народиш, буде заміною — душа за душу».

Ці слова були наче електричний заряд, який пронизав її лоно, як вогняна стріла, і дав їй нове життя. Мир настав на її душу.

Через два місяці після цього кульмінаційного періоду в її житті Маша була впевнена, що її чекає народження дитини. Нарешті вона стане мамою. Її мета і функція в житті як жінки будуть виконані. Маша відчула, як її серце розкрилося, як троянда, і любов все ширшими колами розлилася до майбутнього малюка.

Зараз вона була на приблизно сьомому місяці вагітності, і очікувалося, що дата прибуття буде десь до третього тижня грудня.

— Ти встигнеш зняти вишиті плахти навколо ікон перед тим, як підеш до Андрія? — спитала Маша, знову звертаючи увагу на чоловіка і на їхні нагальні потреби. «Мені потрібно буде запакувати їх окремо з нашими іконами».

«Так, звичайно», — відповів Іван, згадавши, що його дружина була вагітна і не могла стояти на стільцях, боячись впасти й втратити дитину. Іван відчув, як по його тілу розлилося співчутливе тепло до жінки, яка мала народити його дитину. Він нахилився праворуч і поцілував майбутню маму в губи. Маша у відповідь обняла його за шию.

— Поспішай додому, щоб ми разом збиралися, — сказала Маша між поцілунками.

«Звичайно, моя люба голубка, — ніжно відповів Іван. Він завжди називав свою дружину своєю дорогою голубкою, коли відчував, що в ньому зароджується пристрасть.

Іван швидко заглушив свої почуття і швидко помолився; потім він підвівся і перехрестився, перш ніж залишити старий дерев'яний стіл. Він пройшов через дві маленькі спальні та вітальню і зняв релігійно значущі простирадла, на яких були вишиті квіти. Він схопив свою мисливську рушницю й відчинив двері хатини, яка тепер належала китайцям і була єдиною власністю, що залишилася для них, поки вони жили в Китаї. Він пройшов півмилі ґрунтовою дорогою до будинку Андрія. Земля біля дороги належала Іванові до того, як китайські комуністи прийшли в ім'я земельної реформи та забрали землю для власного користування. Іван окинув поглядом колись родючу пшеничну землю і відчув докори сумління та горе з приводу того, що китайські революційні кадри зробили без попередження в 1949 році в їхній місцевості. Вони не тільки залишили їх без джерела доходу, але й принизили їх і позбавили людської гідності. Старообрядці були землеробами. Без матері-землі, на яку можна було б покластися, вони залишилися як сироти — напризволяще дбати про себе як могли.

Ці та інші думки товпилися в голові Івана, коли він йшов на зустріч зі своїм другом Андрієм Рібровим.

Іван постукав у двері Андрієвої хуторянки. Коли відчинилися двері, увійшов Іван і вклонився до східного кута, де на стіні висіли ікони. Він пробурмотів швидко коротку молитву собі під ніс.

«Боже милости будь мене грешного создав меня Господи, помилуй меня без числа согрешив, Господи помилуй и прости меня грешного/Боже милости будь мене грешного создав меня Господи, помилуй меня без числа согрешив, Господи помилуй е прости меня грешного», — молився він.

Закінчуючи тиху молитву – «Боже, будь милостивий до мене грішного, мій творець і Господи, помилуй мене, що згрішив без числа, Господи, будь милосердний і прости мене грішного», – він вигукнув: «Здоров Живёшь!»

Привітання «Живі здорові!» був прийнятий і повернутий з відповідним привітанням Андрієм.

«Милости просим», — відповів Андрій.

Після взаємної поваги та поклонів один одному Іван віддав рушницю Андрію.

— Чи зможете ви отримати гроші від китаєця завтра до полудня? запитав Іван. Він стояв, схрестивши руки на грудях.

«Звичайно», — відповів Андрій, запрошуючи Івана жестом витягнутої руки сісти до нього за стіл. — Рано-вранці я поїду до міста, щоб продати біличі шкурки, яких я спіймав учора.

Андрій був добрим бізнесменом, і з китаєцями ладнав значно краще, ніж його одновірці-старообрядці. Він навчався в провінційній школі і в дитинстві вивчив достатньо китайської мови, щоб мати змогу спілкуватися з тубільцями, особливо в бізнесі. Він допомагав багатьом своїм одновірцям у більшості ділових операцій з китаєцями. Через його хорошу репутацію серед місцевих лідерів йому дозволили невелику ділянку землі, щоб назвати його власним і вирощувати на ньому пшеницю. Він відчував, що це нагорода від Бога за всі його благодійні справи.

— Я чув, ти не поїдеш з нами до Гонконгу першим потягом, — допитливо зауважив Іван.

— Це правда, — зізнався Андрій. «Мені потрібно залагодити справи з цією хатинкою і земельною ділянкою. Я сподіваюся продати її тому, хто

запропонує найвищу ціну в місті. Хоча мені може знадобитися деякий час, щоб отримати гроші, тому я маю почекати, доки я це зроблю. А потім я повинен відвідати похорони того дурня Стефана Дуракова. Ви чули, що він пішов і вчора (в четвер) був убитий тигром?»

— Ні, не чув, — зі здивуванням відповів Іван. «Я був у місті цілий день, організовуючи поїздку до Гонконгу. Я був з англійським представником Всесвітньої ради церков. Що сталося?»

«Альоша розповів мені, що він, Яша і молодий Стефан через три дні після нашого церковного Нового року поїхали вистежувати і зловити тигра для китайського зоопарку», — розповів Андрій. Церковний новий рік, про який він говорив, починався 1 вересня. "За словами Альоші, Стефан вирішив вирушити рано вранці третього дня. Вони вже шукали два дні, не помітивши тигра. Обережний і лякливий Стефан почав думати, що вони ніколи не побачать тигра, тому він вирішив трохи пройти вздовж струмка і доповісти. Двоє інших, більш досвідчених мисливців, попередили його, щоб він не йшов сам, але Стефан хотів показати, що він більше не боїться».

Андрій на мить замовк. Він намагався пригадати, що йому далі розповідав Альоша.

— Ага, — продовжив Андрій після невеликої паузи, згадуючи, що було далі. «Звичайно, Альоша і Яша не збиралися допустити, щоб щось сталося з молодим вісімнадцятирічним хлопцем, тому вони поспішили за ним. Тут вони почули гучний крик: «Е-а-а!», а потім крики про допомогу. Стефан боровся за своє життя. Коли Альоша та Яша лютими криками вийшли на сцену, щоб відлякати тигра, щоб врятувати Стефана від подальших бід, було вже пізно. розкрив йому яремну вену. Два гострі зуби пробрили груди й пробрили серце».

«О, Боже мой», — вигукнув Іван, коли м'язи на його обличчі здригнулися від думки про кровоточиве серце.

«Тигрєня втекла з двома своїми дитинчатами, які волочилися за нею, коли побачила Альошу і Яшу», — продовжував Андрій, не помічаючи конвульсій, що стрясали душу Івана. "Стефан втратив свідомість. Кров сочилася з його пробитого серця і ритмічно пульсувала з розірваної яремної вени. Альоша пальцями намагався зупинити кровотечу, але марно. Яша молився над ним "Господи помилуй", але душа Стефана вже злітала в небо, як птах, що вирвався з клітки».

— Сумно, дуже сумно, — задумливо сказав Іван.

«Це була його перша полювання на тигрів, — сумно зізнався Андрій. "Він сказав нам, що хоче допомогти своїм батькам і заробити великі гроші. Ви самі знаєте, що тигр коштує значних грошей, особливо якщо його спіймати живим. Нагорода варта зусиль, навіть якщо існує ризик втратити власне життя. Але якби він слухав і тримався разом зі своїми партнерами, він би все ще був живий. Його партнери ловили багато тигрів раніше, і вони отримали лише незначні травми, тому що вони поважали силу тигра. Ну, Стефан був молодий і недосвідчений. Альоша сказав мені, що він збирався зламати молодого мисливця і навчити його мотузки, але він просто дуже захвилювався. Важко було для Альоші, коли він приніс тіло додому. Альоша і Яша обмили тіло Стефана біля струмка після того, як кров повністю згорнулася, і його загорнули в спальний мішок. Альоша сказав батькам Стефана, що він добре поборовся, а ті коротко згадали, що він наполягав, щоб пішов сам, не чекаючи їх. «Бог у своїй небесній мудрості знає, чому мій хлопчик пішов», — це все, що сказав батько, оплакуючи тіло сина. Мати лише повторювала: Господи помилуй, Господи помилуй, перехрестившись знову і знову».

— Завтра він міг поїхати до Гонконгу з нами, — зауважив Іван.

— Правильно, — сказав Андрій. «Як це так, його кістки будуть спочивати в червоному бруді Китаю. Він буде похований післязавтра разом з друзями на нашому церковному цвинтарі. Його батько, крім усього цього, повинен побудувати ящик, в якому його власний син буде покладений».

«Ім, ймовірно, доведеться чекати наступного потяга до Гонконгу», — додав Іван.

«Мені батьки сказали, що на похорони залишаться тільки близькі родичі і його Хрестная», - повідомив Андрій.

Коли Іван нарешті відвернувся від балакучого Андрія Ріброва, сонце вже сідало, а небо палало червоними, помаранчевими та рожевими кольорами. Промені призахідного сонця розпливаються на всі боки з-за розрізнених хмар.

— Ну, до побачення, любий друже, — вигукнув Андрій, коли вони розлучилися на сходах заднього ґанку. «Ідіть з Богом і згадайте нас у

своїх молитвах. Сподіваюся, наступного року ми звільнимось від наших турбот тут і вирушимо на пошуки гостинної землі».

— Тримай стару віру, — відповів Іван. Вони по-російськи обійнялися, розкинувши руки за спину і плечі, а потім шанобливо й релігійно вклонилися один одному на знак спільної віри.

— До зустрічі, Іоанн Боголюбів, — вигукнув Андрій, коли Іван пішов стежкою додому.

Іван повернувся і помахав рукою при згадці свого релігійного імені Іоанн. Тепла усмішка осяяла його друга дитинства, який завжди називав його Іоанном, коли хотів підкреслити релігійність хлопчика, якого дід Іов виховував читати священні книги в церкві. У вісім років Іван уже читав Псалтир під час служби. Він відчував духовну гордість за це видатне становище, бо коли він стояв і читав слова мудрості, які цар Давид залишив для всіх поколінь, він відчував, як течуча благодать охоплює все його тіло і душу. Люди відчули його контакт із чимось божественним і помічали один одному, що це хлопець, обраний, щоб нести людям Божу Благодать через читання Святого Слова.

Коли Іван дійшов до своєї скромної хатинки, на небі вже з'явилися перші зірки й планети. Венера, яскрава «вечірня зоря», виблискувала синьо-зеленими кольорами, коли Іван увійшов у двері.

— Примірай цю сорочку, — сказала Маша, повільно підводячись назустріч чоловікові. — Я закінчив це для вас, поки вас не було.

Іван узяв до рук різнобарвну фіолетову сорочку, оглянув її й одягнув. Три великі троянди прикрашали передню частину сорочки посередині грудей, а дев'ять маленьких троянд кружляли навколо коміра, який прикривав його шию. Зелені ліани з листям з'єднали троянди.

«Можеш одягти його під халат сьогодні ввечері, коли підеш до молельня, — продовжувала Маша, милуючись тим, як її чоловік виглядав у яскравій новій сорочці.

— Гарно пасує, — зауважив Іван, — і справді гарно. Іван підійшов ближче до Маші і поцілував її в щоку на знак подяки за всі довгі години, витрачені на те, щоб пошити для нього лише одну сорочку.

— Готуйся, — сказав дід Іов, виходячи зі своєї крихітної спальні у своїй довгій чорній чернечій ризі. «Пора приступити до служби преподобній нашій Діві Богородиці».

Іов був настоятелем малої общинної церкви, і його обов'язком було відкрити двері та запалити свічки, готуючись до служби.

— За хвилину будемо готові, — в один голос відповіли Іван і Маша.

«Поспішайте, ми не можемо спізнитися», — наполягав пунктуальний настоятель, починаючи виходити за двері.

— Ти вперед, а ми тебе наздоженемо, — сказав Іван, схиляючи голову в раковину. «Мені потрібно трохи вмитися, перш ніж піти».

Іов повільно плив ґрунтовою дорогою до сільської церкви, що була ще мильо повз будинок Андрія. Він уже тридцять років служив своєму народу в сільській церкві поблизу Харбіна. Він йшов, низько схиливши голову, і розмірковував про своє минуле. Він згадав про невинні дореволюційні роки, коли жив під Хабаровськом у такому ж старообрядницькому селищі. Це були роки достатку і процвітання, коли про війну і голод не чули хіба що чутки. На рубежі століть йому було вже тридцять років, і він мав власну сім'ю. Коли в 1905 році пролунали перші звуки російської революції, всі в селі думали, що кінець світу близько. Він ще чув звуки гармат, рушниць і кінських копит, які спустошували руську землю і змушували руських людей тікати в усі можливі сторони в пошуках безпеки і притулку. Він згадав захоплення землі більшовиками і портрети Леніна на вулицях Хабаровська. Іов гірко стримував сльози туги за батьківщиною, згадуючи, як тяжко було співати Господню пісню на чужині. Переслідування за старовірство не було й наполовину таким жахливим у Росії, як приниження та повне відчуження в Китаї. У Росії він почувався як удома; у Китаї він був чужинцем.

Було вже зовсім темно, коли Іов дійшов до невеликої молельні (церкви), яку Іов і його одновірці-старообрядці побудували як дім, а потім перетворили на церкву. Він намацав свій ключ у кишені штанів, перехрестився й тричі вклонився, перш ніж піднятися на крок, щоб вставити мідний ключ у зелені вхідні двері. Місячне світло давало йому достатньо світла, щоб побачити, куди ступити і куди вставити ключ, але опинившись у дверях, йому довелося обережно ступити в темряві й намацати стіну, щоб увімкнути світло. Він виконав свій обов'язок і поставив свічки перед іконами, які знаходилися в східному торці прямокутної будівлі. Проста зелена будівля була гарно прикрашена зсередини власноруч пошитими шторами над дверима, навколо вікон і вздовж бічних стін. Найчарівніша частина належала центральному ряду ікон із запаленими свічками на честь них. У центрі довгого ряду

позолочених ікон висів великий образ Богородиці з Немовлям Христом. На стіні над іконами висіло довге біле полотно з сімома російськими православними хрестами, нанизаними зліва направо; сім хрестів означали, що старообрядці продовжували традиції та вчення семи загальних соборів, які періодично скликалися з 325 р. по 787 р. н. е. для встановлення основних догматів християнства.

Поки Іов запалив весь ряд свічок, Іван і Маша підійшли до церкви. Тепер, коли Маша вагітна, вони ходили довше. Інші віруючі продовжували заходити до будівлі, схожої на зал. Увійшовши, вони зробили свої три обов'язкові поклони та схрестили двома пальцями. Кожен учасник ритуалу завершував підготовчі обряди, вклоняючись один раз праворуч, один раз ліворуч і один раз до центру, перш ніж рухатися до вибраного місця, щоб встати. Хорова група збиралася в передній частині залу, щоб співати священну літургію, тоді як група жінок збиралася позаду, а група чоловіків — попереду. Чоловіки були одягнені в чорні чернечі шати; жінки носили свої яскраві квітчасті сукні та хустки з бахромою. Діти стояли біля батьків зі схрещеними руками і наслідували їм у всіх деталях священний ритуал.

Перша частина літургії до Божої Матері співалась у сутінках. На літургії згадано святих батьків Марії – Іоакима та Анну. Вони були поставлені Богом у становище, щоб принести благословення та милість людському роду. Вони присвятили своє життя для виконання Божої обіцянки принести Благословенну Діву, яка завагітніє і народить Спасителя.

Друга частина літургії до Божої Матері співалась через кілька годин після півночі, коли віряни знову зібралися, щоб відсвяткувати великий день, коли милосердною рукою Божою була створена вічна скинія і храм для приготування небесного нареченого. «Благословенна Ти між жінками», – співали віруючі, радіючи думці про те, що Богородиця заступається за них і годує їх. Радість мала бути всевітньою, бо від неї засяяло сонце правди, Христос Господь, який переміг смерть і темряву і дарував тим, хто служить, вічне життя. Народження Божої Матері мало звільнити прабатьків людства Адама і Єву від кайданів гріха і смерті.

З наближенням світанку важка субстанція темряви змінила кольори, коли сонце почало з'являтися. Богомольці, які вшановували та уособлювали таємниче народження Божої Матері, через яку було здійснено не менш таємниче єднання Божественного Слова з людською природою, тепер похмуро й палко розійшлися по своїх домівках. Всенічне чування було частиною священної традиції, яку росіяни

успадкували від чернечої традиції Священної Візантійської імперії. Здавалося, що час зупинився, коли була відправлена вічна літургія. Це був світ у світі, священний світ монахів у світському, діловому світі звичайних людей.

Коли сонце підняло голову над східним обрієм, сповіщаючи про початок нового дня, Іван і Маша, взявшись за руки, квапливими кроками йшли до своєї хатинки. Іван чекав кращого майбутнього в кращому світі, а Маша чекала кращого дому для дитини, яка тривожно ворушилася в її лоні.

CHAPTER 1 - Birth of Bogoroditsa (Mother of God)

"А ну, Маша/А ну, Masha," (Come on, Masha) ordered the bearded husband to his young and tired-looking wife, Masha. "Let's get everything that we need packed and ready to go. We're leaving this god-forsaken land."

Masha looked up from her sewing work. Her dark blue eyes glanced sideways towards her strong, hard-working husband. Ivan had just come back from the town of Harbin, where he had been for three days, and he had received the good news that the Old Believers had been granted permission to leave the country. China no longer wanted to have anything to do with the Russians. It was the year 1957, and things were changing fast in China, and in the world.

Ivan cast a slanted look into the eastern corner of their small peasant house. The eyes of Saint Nicholas, the adopted patron saint of all Orthodox Russians, stared into the depths of his inner soul. Ivan bowed three times in the direction of the approving saint, and two fingers ran across the front of his body in the sign of the cross. The bows from the waist down and the crossing from the forehead down to the navel and up to the right shoulder and across eye-level to the left shoulder were performed in such a rapid manner that the two acts seemed to be simultaneous.

"Where are you hurrying to?" slowly asked the gray-haired grandfather as he meandered from the kitchen to the living room.

"We're leaving China tomorrow," announced Ivan triumphantly as he finished his obeisances.

"But what country will accept you?" persisted the old man whose gray whiskers and beard made him look like an Old Testament prophet. Iov stopped pacing around the room and looked at his grandson with piercing eyes. His head shook from side to side, and his hands nervously fingered a woolen rosary. In his mind the often repeated prayer, "Господи помилуй/Gospodi Pomilui," (Lord, have mercy) automatically continued while he waited for an answer to his question.

"The people in town are talking about a country named America," answered Ivan.

Masha looked up from her cross-stitching. A red rose design lay in her lap. She was making it for Ivan's new shirt. Something in her mind associated the word America with freedom and lots of riches. She had heard her neighbors talking about a land where people didn't have to work, where money and food was plentiful, and where people lived like kings and queens. She faintly remembered a sweet ringing in her hear when she heard, "A-mari-ka, A-mari-ka."

"And you want to go there and forever give up hope of ever returning to our Родина/Rodina (Motherland)?" questioned Iov.

"What chance is there with the Soviets persecuting us and forcing us to give up our belief?" retorted Ivan. "And what good is it staying here in another communist country, waiting for God knows what?" He turned away without waiting for an answer.

Ivan's face turned red with anger when he said the word "communist." He despised everything associated with that word. To him it meant anti-God, anti-man, anti-morality, anti-everything-that-was-important-for-man's-salvation-on-earth. He had lost his father during a Soviet raid on the village. That ordeal was firmly etched in his mind. His mind flashed back to the days before the big war, World War II, when he was just 10 years old.

He recalled a day in autumn when his father, Makar, took him on his first hunting trip. He had helped his dad skin an elk on that day. He could still feel the blood freezing inside his body and his face turning pale when he saw the bleeding elk. But he quickly recovered from shock when his dad taught him how to hang the elk between two strong limbs and skin it from the top down. After that day, when he was initiated into the life of a hunter, he joyfully awaited the days when his dad would take him hunting for elk, squirrel and various birds. He didn't enjoy eating the squirrel, though. He also remembered that his dad would never take him on any trips that involved hunting for tigers or bears for the zoo. His dad thought it was too dangerous for him.

A tear formed in Ivan's left eye as his mind skipped to the next scene with his dad. He remembered crying bitterly on that cold winter day. The Soviet troops were helping the Chinese fight the Japanese at that time, and his father Makar was taken by the Soviets and marched off to work on repairing and extending a railway system, which was important for supplying troops at

the front. The Soviets drove up one day in jeeps and trucks; they raided the villagers of all the food they could get their hands on; then they forced several able-bodied men into their trucks at gun-point. Ivan remembered crying and running after the truck, calling out "Тятя, Тятя/Тыатя, Тыатя" (Папа, Папа).

Ivan hid his tear-stained face from his wife's eyes. He didn't want to be seen crying like a baby. His dad never returned after that fateful day. The last they heard of Makar was that he was shot by a Soviet soldier for trying to run away from the railroad during a battle between Soviet and Japanese troops. The soldier on guard duty told the men to keep working on the railroad even though the battle was raging all around them. The men had refused and began running for cover since they were not equipped with weapons. The strict Soviet soldier shot several men. The rest escaped. Makar was one of the men who were shot in cold blood.

"What kind of future will you have in America?" muttered Iov. Ivan was no longer listening to his grandfather; he was too wrapped up with his own thoughts. Iov continued talking as he stared out the window onto their small plot of farmland. "Think how hard it will be," he continued. "You won't understand the language. It will be hard finding a good job to support the family. Your wife is due to deliver a baby soon. It won't be easy, you know. You don't know how hard it will be to keep the faith in a strange land. There's a possibility that you'll be separated from each other and scattered all over the world. That's what happened to us when we began to run away from Russian soil during the Revolution. I'm too old to be running any more."

Iov sank down into an old sofa-chair and sighed. He had seen three generations go by. He had witnessed the collapse of Imperial Russia. He had land taken away from him. He was forced by circumstances to follow a small group of Old Believers from the maritime province of Russia near the Sea of Japan into the province of Manchuria in China. The wrinkles on his face were like the rings of a tree: each displayed a period of time and also a period of growth. The time of troubles that he had lived through were sculptured into the wrinkles on his face. It was as if for every trouble or sorrow that he went through another wrinkle was added to his face to wear. They were the rewards or medals that Mother Nature gave him for each cycle in the life of man that he had completed.

Masha had been sitting all this time and listening with apprehension while Iov talked about the future. Her ears had perked up and she felt a sharp jab

and kick when he mentioned the fact that she would deliver any day now. She had asked her Godmother, Yuliana Lazarevskaya, to act as midwife together with the village midwife. Now she wasn't sure what would happen. A surge of panic raced through her stomach and got caught in her throat as she began to rise to her feet. She had to grip the chair with her left hand as she stood to her feet.

"Do you want something to eat?" asked Masha as she wobbled from side to side towards the kitchen. She tried not to think about her own problems. She always felt, and had been taught by her mother, that her first duty was to her husband, then to her children. Masha was the only child and her mother took special care to indoctrinate her in all the ways of a pure and respectable girl who would be obedient and subservient to her parents and, later in life, true and faithful to her husband. In such a way, she was taught, she would be looked upon by God and by people as a virtuous woman worthy of a good husband and a good life.

"I'll just have a piece of bread and sausage," answered Ivan. "We've got to hurry and get our clothes and essentials packed. Then I've got to run over to Andrey Ribrov's."

"Don't forget to come back before sundown," called Iov. "We've got to go to the *молельня/molelnya* (church) tonight. It's the Eve of the birth of the *Богородица/Bogoroditsa* (Mother of God)."

Ivan was ashamed of himself. He was so excited about leaving China and going to a new land that he had completely forgotten about observing the religious holyday of the birth of the Mother of God. It was one of the twelve great feasts of their church calendar. September the 8th was also the first major holyday on the church calendar, which began with September the 1st.

Masha placed the plate of food on the table. The piece of bread was just cut from the fresh loaf of Russian bread that she had baked in the morning. The cold homemade sausage was cut into small round pieces and placed beside the bread. Ivan sat down, crossed himself, and recited the Lord's Prayer in a rapid manner before partaking of the food. Masha did the same together with her husband.

"You will need to pack mostly the clothes," began Ivan as he took a bite of the soft white bread. "And don't forget to pack my holy books and our ikons. Those are our most precious treasures. The man at the consulate told me I

won't be able to take my hunting rifle with me. That's what I want to see Andrey Ribrov about. He says there's a Chinaman who'll pay good money for it."

"You should give up that hunting business completely," chimed in Iov, who had awakened from his reverie. "We've lost many of our best young men because of hunting accidents." He was referring especially to the latest accident that Ivan himself had told his grandfather about. It happened to an impetuous young hunter named Simeon who wasn't aware of a hunter behind him when he stood up from behind the bushes to shoot an elk. The hunter, Nikita, swore to give up hunting and to confess his sins daily as he cried over the body of the twenty-two year old Simeon that he had shot accidentally.

"I've always told you," continued Iov, "that if a man lives by the sword, he'll die by the sword. That's what our Scriptures tell us."

"I know, I know," replied Ivan. "But a man has to make a living somehow. And a man has to get food for the table somehow, too. That's his sacred duty and responsibility to God and to his family."

"Yes, but there are other means of making a living," concluded Iov. He said no more.

Masha sat quietly and listened. She reminisced about that hunting accident. It was the last week in March, and she had begged Ivan to stay home. She sensed that something tragic was going to happen. She remembered the foreboding dream that woke her up before the sun rose. She had seen a dead man lying in a coffin. She told Ivan about the dream, but Ivan reassured her in a manly, fearless way that there was nothing to fear. Ivan was the third man in that party. When Ivan returned from the hunting trip and told her about the death of Simeon and the unfortunate incident, she broke down and cried for several hours. She felt it was partly her fault that the others had gone hunting without her warning them.

But then the mood of Masha's internal soul changed as she reflected on how Ivan had loved her after the week-long absence. She knew that was the day when her baby was conceived. Masha could still hear the angelic words that her husband spoke to her as he lay by her side that night.

"For every death there is a birth," he had said. "The child that you'll have will be a replacement--a soul for a soul."

Those words were like an electrical charge that pierced her womb like a flaming arrow and gave her a new life. Peace came over her soul.

Two months after that climactic period in her life, Masha was positive that she would be blessed with the arrival of a baby. She would be a mother, finally. Her purpose and function in life as a woman would be fulfilled. Masha felt her heart open up like a rose, and love poured out in ever-widening circles to the expectant baby.

Presently she was approximately seven months into her pregnancy, and the date of arrival was expected to be sometime before the third week in December.

"Will you be able to take down the embroidered sheets around the ikons before you go to Andrey's?" asked Masha, turning her attention back to her husband and to their immediate needs. "I'll need to pack those separately with our ikons."

"Yes, of course," answered Ivan, remembering that his wife was pregnant and unable to stand on chairs in fear of falling down and losing the baby. Ivan felt a compassionate warmth flow through his body for the woman who was going to bear his baby. He leaned over to his right and kissed the mother-to-be on the lips. Masha responded by throwing her arms around his neck and embracing him.

"Hurry home so we can finish packing together," Masha said in between kisses.

"Of course, my dear little голубка/golubka (love-dove), responded Ivan affectionately. He always referred to his wife as his dear love-dove whenever he felt passion rise in him.

Ivan quickly stifled his feelings and said a quick prayer; then he stood up and crossed himself before leaving the old wooden table. He went through the two small bedrooms and the living room and took down the religiously significant sheets, which were embroidered with flowers. He grabbed his hunting rifle and opened the door of the hut, which now belonged to the Chinese and which was the only piece of property that was left for them to

use while they still lived in China. He walked half a mile down the dirt road to Andrey's house. The land beside the road used to belong to Ivan before the Communist Chinese came in the name of land reform and took the land for their own use. Ivan glanced over the once fertile wheat land and felt remorse and grief at what the Chinese revolutionary cadres had done without warning in 1949 in their area. Not only had they left them without a source of income, but they had humiliated them and had taken away their human dignity. The Old Believers were tillers of the soil. Without the mother earth to rely on, they were left like orphans--left to fend for themselves as best as they could.

These and other thoughts crowded their way into Ivan's mind as he walked to meet with his friend, Andrey Ribrov.

Ivan knocked on the door of Andrey's small farm house. When the door opened, Ivan walked in and bowed toward the eastern corner where the ikons were displayed on the wall. He muttered a fast short prayer to himself.

"Боже милости будь меня грешного создав меня Господи, помилуй меня без числа согрешив, Господи помилуй и прости меня грешного/Bozhe milosti bud' menya greshnego sozdav menya Gospodi, pomiluy menya bez chisla sogreshiv, Gospodi pomiluy e prosti menya greshnego," he prayed.

As he ended the silent prayer -- "God be merciful to me a sinner my creator and Lord, have mercy on me who has sinned without number, Lord be merciful and forgive me a sinner" -- he yelled out, "Здоров Живёшь/Zdorov Zhivyosh!"

The greeting, "Live in Good Health!" was accepted and returned with a response greeting by Andrey.

"Милости просим/Milosti prosim," (We ask for mercy) responded Andrey.

After mutual respect and bowing toward each other was exchanged, Ivan handed the rifle to Andrey.

"Will you be able to get the money from the Chinaman before noon tomorrow?" asked Ivan. He stood with his arms crossed against his chest.

"Sure," replied Andrey as he invited Ivan with a gesture of his outspread hand to sit down at the table with him. "I'll be riding in to town early in the morning to sell some squirrel skins that I trapped yesterday."

Andrey was a good businessman, and he got along considerably better with the Chinese than his fellow Old Believers. He had gone to a provincial school and had learned enough Chinese when he was young to be able to communicate with the natives, especially in business matters. He helped many of his fellow-believers in most business transactions with the Chinese. Because of his good standing with the local leaders, he was allowed a small plot of land to call his own and to grow wheat on. He felt it was a reward from God for all of his charitable deeds.

"I hear you won't be coming with us to Hong Kong on the first train load," inquisitively remarked Ivan.

"That's true," admitted Andrey. "I've got to settle matters with this изба/izba (hut) and plot of land. I hope to sell it to the highest bidder in town. It might take me a while to get the money though, so I'll have to wait until I do. And then I have to attend the funeral of that fool, Stefan Durakov. Did you hear that he went and got himself killed yesterday (Thursday) by a tiger?"

"No, I didn't hear about it," replied Ivan with a puzzled look on his face. "I was in town all day making arrangements for the trip to Hong Kong. I was with an English representative from the World Council of Churches. What happened?"

"Alyosha told me that he, Yasha and young Stefan had gone three days after our church new year to stalk and capture a tiger for the Chinese zoo," said Andrey. The church new year that he referred to began on September the 1st. "According to Alyosha, Stefan decided to start out early in the morning on the third day. They had already searched for two days without spotting a tiger. The cautious and fearful Stefan had begun to think that they would never see a tiger, so he decided to walk along the creek a little ways and report back. The other two, more experienced, hunters warned him not to go alone, but Stefan wanted to show that he was no longer afraid."

Andrey stopped talking for a moment. He was trying to recollect what Alyosha had told him next.

"A ha," continued Andrey after the slight pause, remembering what transpired next. "Of course, Alyosha and Yasha weren't going to let anything happen to the young eighteen-year-old kid, so they hurried after him. That's when they heard a loud scream, "Ee Ah!" And then the cries for help were intensified as Stefan fought for his life. When Alyosha and Yasha came upon

the scene with their fierce cries to frighten away the tiger in order to save Stefan from further harm, it was too late. The tiger's claws had torn through Stefan's neck and had opened up his jugular vein. Two sharp teeth had pierced through the chest and had punctured the heart."

"О Боже мой/O, Bozhe moy," (O, my God) exclaimed Ivan, as the muscles on his face twitched at the thought of the bleeding heart.

"The tiger ran away with her two little cubs trailing behind her when she saw Alyosha and Yasha," proceeded Andrey without noticing the convulsions that were shaking Ivan's inner being. "Stefan had lost consciousness. Blood oozed out from his pierced heart and squirted from his torn jugular vein in rhythmic pulsations. Alyosha tried to stop the bleeding with his fingers, but it was to no avail. Yasha prayed over him with his "Господи помилуй/Gospodi Pomilui" (Lord, have mercy) prayer, but Stefan's soul was already soaring up into heaven like a bird who had been freed from a cage."

"That's sad, very sad," said Ivan reflectively.

"It was his first tiger-hunting trip," admitted Andrey sorrowfully. "He told us he wanted to help his parents and make some big money. You know yourself that a tiger is worth a substantial amount of money, especially if it's captured alive. The reward is well worth the effort even though there is a risk of losing one's own life. But if he would have listened and stuck together with his partners, he would still be alive. His partners caught many tigers before, and they only suffered minor injuries because they respected the power of the tiger. Well, Stefan was young and inexperienced. Alyosha told me that he was going to break the young hunter in and teach him the ropes, but he just got too anxious. The hard part for Alyosha was when he brought the body home. Alyosha and Yasha had washed Stefan's body by the creek after the blood had completely coagulated, and they had wrapped him up in his sleeping bag. Alyosha told Stefan's parents that he had put up a good fight, and they briefly mentioned that he had insisted on going alone without waiting for them. 'God, in his Heavenly Wisdom, knows why my boy had to go,' was all the father said as he mourned over his son's body. The mother only kept repeating, ' Господи помилуй, Господи помилуй/Gospodi Pomilui, Gospodi Pomilui' (Lord, have mercy, Lord, have mercy), as she crossed herself over and over."

"He could have been going to Hong Kong with the rest of us tomorrow," remarked Ivan.

"That's right," said Andrey. "As it is, his bones will rest in the red dirt of China. He'll be buried the day after tomorrow alongside his friends at our church cemetery. His father, on top of it all, has to build the box in which his own son will be laid."

"They'll probably have to wait for the next train load out to Hong Kong," added Ivan.

"The parents told me just the close relatives and his Хрёстная/Хростная (Godmother) will stay for the funeral," informed Andrey.

When Ivan finally excused himself from the talkative Andrey Ribrov, the sun was beginning to set and the sky was aglow with red, orange, and pink colors. The rays of the setting sun spread out in all directions from behind scattered clouds.

"Well, good-bye, my dear friend," exclaimed Andrey as they parted on the steps of the back porch. "Go with God, and remember us in your prayers. Hopefully, next year we'll be free from our cares here and make our way in search of hospitable land."

"Keep the old belief," responded Ivan. They embraced in the Russian fashion, arms flung around the back and shoulders, and then they bowed respectfully and religiously to each other as a sign of their mutual belief.

"Till we meet again, Ioann Bogolubov," cried Andrey as Ivan began walking down the path back home.

Ivan turned and waved at the mention of his religious name Ioann. A warm smile beamed back at his boyhood friend, who had always called him Ioann whenever he wanted to stress the religious nature of the boy who was raised by Grandfather Iov to read holy books in church. At the age of eight, Ivan was already reading the Psalter during the church service. He had spiritual pride in that prominent position, for when he stood and read the words of wisdom that King David had left for all generations, he felt a flowing grace embrace his entire body and soul. People sensed his contact with something divine, and they remarked to one another that here was a boy chosen to bring God's Grace to men through the reading of the Holy Word.

By the time Ivan reached his humble little hut, the first stars and planets in the sky had become visible. Venus, the bright "evening star," sparkled in blue-green colors as Ivan entered through the door.

"Try this рубаха/rubaha (shirt) on," said Masha as she slowly rose to meet her husband. "I finished it for you while you were gone."

Ivan took the colorful violet shirt in his hands, inspected it, and put it on. Three large roses adorned the front panel of the shirt down the middle of the chest and nine small roses circled around the collar which covered his neck. Green vines with leaves connected the roses.

"You can wear it under your халат/halat (robe) tonight when you go to the молельня/molelnya (church)," continued Masha as she admired the way her husband looked in the bright, new shirt.

"It fits nicely," remarked Ivan, "and it's really beautiful." Ivan came closer to Masha and kissed her on the cheek as a sign of gratitude for all the long hours spent on sewing just one shirt for him.

"Get yourself ready," chimed in Grandfather Iov as he walked out of his tiny bedroom in his long black monk's robe. "It's time to begin the service for our most venerable Дева/Deva (Virgin), the Богородица/Bogoroditsa (Mother of God)."

Iov was the настоятель/nastoyatel' (superior elder) of the small community church, and it was his duty to open the door and light the candles in preparation for the service.

"We'll be ready in a minute," responded Ivan and Masha in unison.

"Hurry, we can't be late," urgently insisted the punctual настоятель/nastoyatel' (elder) as he began to go out the door.

"You go ahead, and we'll catch up with you," said Ivan as he bowed his head into the kitchen sink. "I have to wash up a bit before I go."

Iov slowly trudged down the dirt road to the village church, which was another mile past Andrey's house. He had served his people for thirty years now in the village church near Harbin. He walked with his head bent low, and he contemplated his past history. He reflected on the innocent pre-revolutionary

years when he lived near Khabarovsk in a similar village of Old Believers. Those were the years of plenty and prosperity, when war and famine were unheard of except as rumors. By the turn of the century he was already thirty years old, and he had a family of his own. When the first rumblings of Russian revolution were heard in 1905, everyone in the village thought that the end of the world was near. He could still hear the sounds of cannons, guns, and horses' hooves that ravaged the Russian land and made Russian people flee in every imaginable direction for safety and shelter. He recalled the land grabbing of the Bolsheviks and the portraits of Lenin in the streets of Khabarovsk. Iov bitterly fought back the tears of nostalgia for his mother country as he remembered how hard it was to sing the Lord's song in a strange land. Persecution for the Old Belief wasn't half as bad in Russia as humiliation and total alienation had been in China. In Russia he felt at home; in China he was a stranger.

It was totally dark by the time Iov reached the small molelnya (church), which had been built by Iov and his fellow Old Believers as a home and was later converted into a church. He fumbled for his key in his pants' pocket, and he crossed himself and bowed three times before stepping up a step to insert the brass key into the green front door. The light of the moon gave him enough light to see where to step and where to insert the key, but once inside the door he had to step cautiously in the darkness and feel his way along the wall in order to turn on the light. He went about his duty of lighting the candles in front of the ikons, which were located at the eastern end of the rectangular building. The simple green building was beautifully decorated on the inside with hand-sewn curtains above the doors, around the windows, and along the side walls. The most adorable section belonged to the centrally-located row of ikons with candles lit in front of them in their honor. At the center of the long row of gold-tinted ikons hung a large image of the Богородица/Bogoroditsa (Mother of God) with the Christ-child. On the wall above the ikons hung a long white linen cloth with seven Russian Orthodox crosses strung from left to right; the seven crosses signified that the Old Believers carried on the tradition and teachings of the Seven General Councils, which convened periodically from 325 AD to 787 AD to establish the basic tenets of Christianity.

By the time Iov had finished lighting the entire row of candles, Ivan and Masha had arrived at the church. It took them longer to walk now that Masha was with child. Other worshippers continued to enter the hall-like building. As they entered they made their three obligatory bows of obeisance and

crossing with two fingers. Each participant in the ritual concluded the preparatory rites by bowing once to the right, once to the left, and once to the center before moving to their chosen spot to stand in. A choral group was assembling at the front part of the hall to chant the sacred liturgy, while a group of women assembled toward the back and a group of men assembled toward the front. The men were dressed in black monk robes; the women wore their brightly-colored flowery dresses and scarves with fringes. The children stood beside their parents with their arms crossed and imitated them in every detail of the sacred ritual.

The first part of the liturgy to the Mother of God was chanted at dusk. Mention was made in the liturgy of the holy parents of Mary--Ioakim and Anna. They were placed by God in a position to bring blessing and mercy to the human race. They had consecrated their life for the fulfillment of God's promise to bring a Blessed Дева/Deva (Virgin) who would conceive and bear a Savior.

The second part of the liturgy to the Mother of God was chanted several hours after midnight, when the worshippers gathered again to celebrate the great day when the eternal tabernacle and temple was created by the merciful hand of God in preparation for the heavenly bridegroom. "Blessed art thou among women," chanted the worshippers as they rejoiced at the thought of the Mother of God interceding for them and nourishing them. The joy was to be universal, for from her would shine the sun of righteousness, Christ the Lord, who would defeat death and darkness and grant unto the worshippers eternal life. The birth of the Mother of God was to free the original parents of mankind, Adam and Eve, from the chains of sin and death.

As dawn approached, the heavy substance of darkness changed colors as the sun began to make its appearance. The worshippers, who had commemorated and personalized the mysterious birth of the Mother of God through whom the equally mysterious union of the divine Word with human nature had been accomplished, now scattered somberly and fervently to their own homes. The night vigil was part of the sacred tradition that the Russians had inherited from the monastic tradition of the Holy Byzantine Empire. Time seemed to stand still when the eternal liturgy was celebrated. It was a world within a world, a sacred world of monastic worshippers within the secular, business-like world of ordinary men.

As the sun lifted its head over the eastern horizon to signal the beginning of a new day, Ivan and Masha walked hand in hand to their little hut with hurried

steps. Ivan anticipated a better future in a better world, and Masha expected a better home for the child who was anxiously stirring within her womb.

ДАВ
ОСК
РЕСН

ЕТЪ БОГЪ И РАЗ
ЫДУТСА ВРАЗ

НЕГО
НДА
БЕЖ
АТЪ
ШЛН
ЦАЕГ
ОНИН